

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1937 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till studielånefonden jämte två i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkt 18, sid. 44—47 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning. Bil. 7» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden) föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för studielånefonden för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 159, av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 300, av herr *C. G. Tengström* m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte såsom kapitalökning för studielånefonden för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

De medel, som av riksdagen åren 1918—1936 anvisats för studielån, uppgå till sammanlagt 3,611,000 kronor, därav för budgetåret 1936/1937 50,000 kronor.

Bestämmelser om utdelande av ifrågavarande lån återfinnas i ett av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 utfärdat reglemente (Svensk författningssamling nr 511) med däri den 16 juli 1920 (nr 540) och den 23 september 1927 (nr 357) vidtagna ändringar.

Antalet sökta och beviljade lån samt de beviljade lånens sammanlagda belopp under den senast förflutna tioårsperioden ävensom summan av de för ettvarit år disponibla medlen framgå av följande tabell:

Utdelnings- år	Fortsatta lån			Nya lån			Summa lån		Summa utdelade lån	Disponibla medel
	sökta	beviljade	beviljade lån kronor	sökta	beviljade	nya lån kronor	sökta	beviljade		
1927....	239	233	278,410	761	118	140,550	1,000	351	418,960	451,900: —
1928....	245	236	288,640	736	100	117,600	981	336	406,240	409,700: —
1929....	228	211	253,211	716	127	146,000	944	338	399,211	399,300: —
1930....	250	233	272,350	776	115	124,750	1,026	348	397,100	397,100: —
1931....	273	260	290,750	868	109	106,800	1,141	369	397,550	397,595: —
1932....	252	223	218,800	998	74	67,700	1,250	297	286,500	286,564: 37
1933....	211	187	179,150	975	122	112,400	1,186	309	291,550	295,241: 50
1934....	228	211	200,000	1,065	126	125,400	1,293	337	325,400	327,203: 44
1935....	229	204	204,375	1,045	117	115,500	1,274	321	319,875	327,666: 94
1936....	214	204	201,400	1,046	149	149,250	1,260	353	350,650	350,672: 66

Under erinran att av ovanstående tabellariska sammanställning framgår, att de för ifrågavarande ändamål årligen disponibla medlen under de senaste tio åren minskats med omkring 100,000 kronor, och att den varje år fördelade lånesumman under samma tid minskats med omkring 70,000 kronor har *departementschefen* anfört följande.

Endast omkring 15 procent av nytillkommande lånesökande hava kunnat erhålla lån. De till dessa lånesökande utlämnade lånen hava nedgått från i genomsnitt 1,200 kronor år 1927 till i genomsnitt 1,000 kronor år 1936. Under nämnda tid har varje år flertalet studerande, som anhållit om fortsatta lån, kunnat erhålla sådana lån. Det genomsnittliga beviljade lånebeloppet har emellertid förminskats på ungefär samma sätt som nyss konstaterats beträffande de nya lånen.

Den antydda utvecklingen synes mig ur synpunkten av studielåneinstitutionens syfte beklaglig. En icke oväsentlig anslaghöjning förefaller vara behöflig.

Jag beräknar för fortsatta studielån under år 1937 i runt tal 240,000 kronor och för nya studielån i runt tal 160,000 kronor, vilket möjliggör någon, ehuru ganska blygsam, utvidgning av understödsverksamheten. Inalles skulle alltså en summa av 400,000 kronor vara erforderlig för budgetåret 1937/1938.

För täckande av detta behov finnas för närvarande, enligt vad jag inhämtat, tillgängliga dels hos postsparbanken ineliggande, i anspråk icke tagna lånemedel till belopp av 9,400 kronor, dels ock i statskontoret å studielånefonden inestående kapitalmedel 8,600 kronor eller sammanlagt i runt tal 18,000 kronor. Härutöver kan för utlåning under år 1937 disponeras de under år 1936 inflytande kapitalavbetalningarna av tidigare beviljade lån. Med ledning av hittills gjorda erfarenheter torde dessa kunna beräknas till omkring 250,000 kronor. Härutöver torde å från föregående år resterande kapitalavbetalningar kunna räknas med en inbetalning av omkring 30,000 kronor.

För utlåning under år 1937 skulle enligt dessa beräkningar finnas disponibelt ett belopp av (18,000 + 250,000 + 30,000 =) 298,000 kronor. Då,

såsom ovan nämnts, jag ansett mig böra räkna med ett medelsbehov av 400,000 kronor, återstår alltså att täcka ett belopp av (400,000 — 298,000 =) i runt tal 100,000 kronor, och jag föreslår, att för budgetåret 1937/1938 måtte av riksdagen äskas ett anslag å detta belopp. Beloppet bör, liksom under senare år skett, i riksstaten uppföras såsom reservationsanslag till kapitalökning för ifrågavarande fond.

Studielånefonden har tillkommit på grund av initiativ från 1918 års riksdag. Erfarenheterna av låneverksamheten hava varit gynnsamma. Medelst de utlämnade lånen hava studiemöjligheter kontinuerligt kunnat beredas över 300 begåvade men fattiga studerande, därav över 100 årligen nytillkomna. I förhållande till det allmänna gagnet av verksamheten måste statens uppoffringar sägas ha varit ganska begränsade. Detta belyses av de små låneförluster, som uppkommit å fonden. Å hela studielånefondens kapital, cirka 3,500,000 kronor, uppgingo de sammanlagda kapitalförlusterna den 1 januari 1937 till allenast cirka 100,000 kronor, ett resultat, som måste anses som synnerligen tillfredsställande om i betraktande tages, att låneverksamheten pågått i cirka 20 år och att lånen äro utlämnade utan borgenssakerhet.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att ett årligt kapitaltillskott till studielånefonden alltjämt erfordras, om ej understödmöjligheterna skola alltför snävt begränsas. Av Kungl. Maj:t har nu, med utgångspunkt från att för utdelning under år 1937 skola disponeras 400,000 kronor, men att härför i inflytande amorteringar m. m. allenast finnas tillgängliga cirka 300,000 kronor, äskats ett kapitalökningsanslag av 100,000 kronor. Med beaktande av de önskemål, som i detta avseende motionsvis framförts, vill utskottet tillstyrka, att anslagsbeloppet något höjes, förslagsvis till 120,000 kronor. Härigenom skulle ett belopp av minst 420,000 kronor bliva disponibelt för 1937 års utlåning. Detta belopp överstiger visserligen med cirka 70,000 kronor det belopp av 350,650 kronor, som år 1936 utdelades, men håller sig dock ungefärligen inom ramen för vad som tidigare vissa år stått till förfogande. Med avsende å farhågorna för att låneverksamheten skall på ett olämpligt sätt öka tillströmningen till studiebanor, där utkomstmöjligheterna redan förut äro otillfredsställande, må erinras, att lånen utlämnas för studier ej endast vid universiteten och motsvarande högskolor utan även vid tekniska läroanstalter, lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna, navigationsskolor, skogsskolor, seminarier o. s. v. Av det stora antalet väl kvalificerade sökande kunna för övrigt endast de bäst meriterade beviljas lån, något som enligt vunnit erfarenhet också plägar föranleda, att den med tillhjälp av lånen erhållna utbildningen verkligen blir till framtida nytta.

Med tillstyrkande att det av Kungl. Maj:t äskade beloppet 100,000 kronor höjes till 120,000 kronor — vilket belopp, såsom även tidigare varit fallet, bör utgå av andra statsinkomster än lånemedel — hemställer utskottet,

Statsutskottets utlåtande Nr 23.

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 159 och II: 300, må såsom kapitalökning för *studielånefonden* anvisa ett reservationsanslag å 120,000 kronor.

Stockholm den 11 februari 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Bergström*, *Gustafsson* i Benestad, *Holmström*, *Sandén*, *Bäcklund*, *Englund* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Strindlund*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Lindberg* i Umeå, *Isacsson*, *Olsson* i Staxäng, *Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad.
